

Motion till riksdagen 2008/09:N396

av **Yvonne Andersson (kd)**

Svensk rymdverksamhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av svensk rymdverksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av Odinsatellitens finansiering.

Motivering

Femtio år har gått sedan Sputnik sändes upp och rymdåldern inleddes. Sverige har, för sin storlek, en omfattande rymdverksamhet, dvs. forskning i och om rymden, rymdteknisk utveckling och en kommersiell rymdindustri. Vi är också medlemmar i det europeiska rymdsamarbetet genom European Space Agency, ESA. Sverige satsar drygt 700 miljoner kronor per år i offentliga medel på rymdverksamheten och bidragen till det europeiska samarbetet dominerar dessa utgifter.

Att Sverige har en relativt aktiv rymdverksamhet har naturligtvis sina rötter i den vetenskapliga, tekniska och industriella traditionen i Sverige på dessa områden. Redan Anders Celsius intresserade sig t.ex. för norrskenet, ett fenomen i rymden. Svensk avancerad teknik, uppbyggd under efterkrigstiden, är en annan källa till excellens.

Svenska rymdföretag och rymdforskare åtnjuter därför stor internationell respekt inom sina områden. Orsaken till det står inte bara att finna i historien utan är ett resultat av innovativa satsningar på djärva forsknings- och teknikprojekt. Forskningssatelliterna Viking (för rymdplasmafysik) och Odin (astronomi och klimatforskning) som sändes upp 1986 respektive 2001 brukar t.ex. framhållas som extremt kostnadseffektiva i internationell jämförelse, dvs. de tillhandahåller mycket forskning per spenderad krona. Dessutom har de varit banbrytande på sina respektive områden. Sverige var också en pionjär inom satellitdistribuerad tv med satelliten Tele-X, som sändes upp 1989.

Fel! Okänt namn på

Den ställning som svensk rymdverksamhet på så sätt uppnått hotas om vi inte tydligt återknyter till de verktyg som gjort den möjlig, dvs. svenskledda utvecklingsprojekt som positionerar oss i Europa och världen och en stark samverkan mellan rymdforskning och rymdteknik. De svenskledda projekten behövs som komplement till arbete i ESA:s projekt och för att man ska få full effekt av dessa. Svenska initiativ är en förutsättning för att vi ska kunna ta del av andra länders framsteg inom forskning och teknik, eller skämtsamt uttryckt ”man får inte dansa om man inte ibland själv bjuder upp”.

Hur vi fortsätter att uppnå resultat av världsklass och hur vi får ut mest av vårt deltagande i internationellt rymdsamarbete är frågor som måste uppmärksammas.

Möjligheter till fortsatt drift av satelliten Odin

Sveriges rymdobservatorium, Odin, som varit i drift sedan 2001, kan, om medel finns tillgängliga, tillhandahålla en unik mätserie över en hel solcykel (11 år) av förhållanden i atmosfären kring ozonets kemi och fenomen i stratosfären av betydelse för klimatet. Satelliten kommer troligen att återinträda i atmosfären på naturlig väg inom fyra år, men det är viktigt att satelliten kan fortsätta sina unika mätningar under hela den perioden. Driften av Odin är inte finansierad under budgetåret 2008. Frågan om fortsatt finansiering av Odin och övrig rymdverksamhet är en fråga för den kommande forskningspolitiska propositionen. Med hänsyn till de stora investeringar i projektet som även våra samarbetspartner gjort och det stora intresset för klimatfrågor skulle det uppfattas negativt om Sverige beslutade att stänga av den fullt fungerande satelliten som fortfarande ger viktiga data.

Satsa på en svensk klimatsatellit – en fortsättning på Odinprojektet

Ett rymdforskningsprojekt kring vattenångans betydelse för klimatet som använder samma observationsteknik som Odin har formulerats. Projektet kallas Steam och kan ge vitala data till de klimatmodeller som skall förutsäga vår framtid. Data från Steam kan ge viktiga bidrag till att förbättra modellernas noggrannhet och minska osäkerheten i prognoserna för temperaturökningen. Utvecklingen av själva instrumentet till Steam pågår, men det är ovisst om det får chansen att sändas upp i rymden inom rimlig tid. Detta projekt innehåller också mycket avancerad rymdteknik som bidrar till svenska rymdföretags kommersiella möjligheter. Steam kan genomföras i samarbete med andra länder i Europa och t.ex. Kanada. Om Sverige intar den ledande rollen i projektet skulle det kunna bli en manifestation av vårt lands beslutssamhet att bidra till lösningen av klimatfrågan, som regeringen visat stort intresse för. Steam skulle kunna vara ett lämpligt svenskt initiativ inför vårt ordförandeår i EU 2009.

Nationella projekt stärker oss i europeiskt samarbete

I projektet Steam kan Sverige visa sin förmåga och inta viktiga vetenskapliga, tekniska och kommersiella positioner i det internationella rymdsamarbetet. Den som inte har ett område med spjutspetsförmåga och som dessutom tar djärva initiativ riskerar att förvisas till att bli en underleverantör långt ned i ”näringskedjan” både forskningsmässigt och industriellt. I internationellt samarbete, och även i det europeiska rymdsamarbetet, är det därför viktigt att ha nationella utvecklingsaktiviteter som ett komplement till och en förstärkning av medverkan i internationella samarbetsprojekt. De stora länderna i det europeiska rymdsamarbetet har ungefär hälften av sin rymdbudget i nationella aktiviteter.

Satsa på samverkan mellan rymdforskare och rymdtekniker

Projektet Steam visar också att rymdforskare och rymdföretag kan samverka i projekt som stärker de båda grenarna i rymdverksamheten – dvs. ger oss ny kunskap om vår jord och dess plats i universum och bidrar till att skapa nya och växande företag inom detta och närliggande områden. Svåra forskningsproblem ställer rymdteknikerna inför utmaningar som för rymdtekniken och dess kommersiella tillämpningar framåt. I det europeiska samarbetet är denna typ av samverkan, som vi i Sverige är bra på, svår att genomföra. Synergi mellan forskning och teknik var en av de ursprungliga drivkrafterna bakom den svenska rymdsatsningen när den inleddes för trettiofem år sedan och har därefter utgjort en framgångsfaktor också i ett internationellt perspektiv. Denna princip för den offentliga satsningen på rymdverksamhet är viktig.

Stockholm den 6 oktober 2008

Yvonne Andersson (kd)